

ISSN 2304-621X. Вісник НТУ «ХПІ». 2012. № 56 (962)

Список літератури: 1. С. М. Клименко, О. С. Дуброва, Д. О. Барабась, Т. В. Омеляненко., А.В. Вакуленко Управління конкурентоспроможністю підприємства. 2. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник. 3. Е. А. Иванова Оцінка конкурентоспроможності підприємства. 4. Р. А. Фатхутдінов Стратегічна конкурентоспроможність. 5. Азоев Г. Л. Конкуренція: аналіз, стратегія та практика 6. Довбуш Р. А. Управління конкурентоспроможністю підприємств : підручник. 7. Кузьмін О. Є., Горбаль Н. І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: Підручник. 8. Р.А. Фатхутдінов Стратегічний менеджмент

Надійшла до редколегії 11. 10. 2012

УДК 681.83

Методи оцінки конкурентоспроможності підприємств / Газіна Л. І., Брінь П. В. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012 . – № 58(964). – С. 28–32. – Бібліогр.: 8 назв.

В работе были представлены и проанализированы основные проблемы оценки конкурентоспособности предприятий. Описанные методы, которые стали основой оценки конкурентного состояния предприятия, и определены основные показатели на которых опираются данные методы. На основе данных анализа сделанные выводы и предложения относительно усовершенствования этих методов.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоспособность, конкурентное преимущество, бенчмаркинг.

In the article was presented and analysed the basic problems of assessing of competitiveness of companies. It had described methods which became the basis of estimation of the competition state of companies and defined the main indexes which these methods are leaning on. On the basis of data analysis conclusions have been drawn and developed proposals on the improvement of the methods.

Keywords: competition, competitiveness, competitive advantage, benchmarking.

УДК 336.14

Г. В. ГРУШИЦЬКА, ст. викладач, ЧФ НТУ «ХПІ», Чернівці

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В статті розкрито основні механізми реалізації державної політики, що спрямовані на забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів. Виявлено основні причини неефективності діючих механізмів розв'язання проблем регіонів.

Ключові слова: регіон, регіональні стратегії, бюджетні програми

Вступ. На даному етапі здійснення економічних реформ в Україні, актуальним є підвищення рівня децентралізації джерел фінансування регіонального розвитку. Чинна Концепція державної регіональної політики передбачає наближення національного законодавства до норм і стандартів Європейського Союзу, який уже кілька десятиліть досить ефективно здійснює Європейську регіональну політику, побудовану на моделі стійкого розвитку, яка передбачає широкі компетенції регіонів, забезпечені достатніми ресурсами [2]. Відповідно, основною метою діючої Державної стратегії регіонального розвитку є створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів, забезпечення їх сталого розвитку на сучасній технологічній основі, високої продуктивності виробництва та зайнятості населення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Визначенню сутності конкурентоспроможності регіонів присвячена значна кількість сучасних публіка-

© Г. В. Грушицька, 2012

цій, зокрема вони входять до кола наукових інтересів таких дослідників, як Л. Л. Антонюк, Я.А. Жаліло, Р. Нельсон, М. Портер, О.С. Шнипко та ін. Проблематика бюджетного фінансування регіонального розвитку описується у працях таких зарубіжних вчених, як Р. Агранофф, Ш. Бланкарт, А. Вагнер, Р. Гнейст, Р. Майсгрейв, Ю. Немец, У. Оутс, Ч. Тібу, Л. Штейн, А. Шах та вітчизняних: О. Василика, В. Гейця, В. Кравченка, О. Кириленко, І. Луніної.

Метою дослідження є обґрунтування напрямків бюджетного впливу на реалізацію пріоритетів регіонального розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нині об'єктами регіональної політики стають не лише “проблемні” регіони, а регіони як такі – оскільки, саме регіон є тим рівнем, на якому формується конкурентоспроможність країни, а завдання підтримання та посилення конкурентоспроможності стосується всіх без винятку регіонів. Згідно Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року виконання завдань та пріоритетні напрями регіонального розвитку фінансуватимуться за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел. Державна фінансова підтримка регіонального розвитку розглядається як одночасне фінансування з державного та місцевого бюджетів. При цьому обсяг коштів з місцевих бюджетів не зменшуватиметься у разі фінансування визначених державою пріоритетів у регіональному розвитку. Щороку в державному бюджеті повинні визначатися обсяги цільових субвенцій на інвестиційні проекти регіонального розвитку, що розподілятимуться відповідно до встановленого Кабінетом Міністрів України порядку.

Частка участі місцевих бюджетів у реалізації Стратегії визначається з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку кожного регіону. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування разом з центральними органами виконавчої влади на договірних засадах беруть участь у співфінансуванні окремих пріоритетних напрямів Стратегії.

Основними інструментами реалізації завдань Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року є угоди щодо регіонального розвитку, програми подолання депресивності окремих територій та державні цільові програми регіональні стратегії розвитку та програми соціально-економічного та культурного розвитку [1]. Нині угоди щодо регіонального розвитку укладено лише з шістьма з 27 регіонів: Донецькою, Львівською, Волинською,

Вінницькою, Івано-Франківською та Херсонською областями (табл. 1). Варто зазначити, що чинні угоди спрямовані передусім на вирішення короткострокових і середньострокових локальних соціально-економічних проблем регіонів та мають в цілому недостатню орієнтованість на довгострокову перспективу [3, с. 10].

Таблиця. Обсяги фінансування укладених угод регіонального розвитку

Області, які підписали угоди регіонального розвитку з КМУ	Строк дії угоди	Джерела фінансування угоди			у % до загальної вартості угоди		
		державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела	державний бюджет	місцевий бюджет	інші джерела
1	2	3	4	5	6	7	8
Донецька	4 роки (2008-2011)	2900165	235983	374257	83	7	11
Львівська	5 років (2009-2013)	1842003	1339081	74809	57	41	2
Волинська	5 років (2010-2014)	1179968	296710	465128	61	15	24
Вінницька	6 років (2010-2015)	1624964	497641	728901	57	17	26
Івано-Франківська	5 років (2011-2015)	601516	237678	221440	57	22	21
Херсонська	3 роки (2011-2013)	173445	123805	816000	16	11	73

Досі не укладено угоди розвитку з регіонами, які найбільше потребують застосування ефективних механізмів та інструментів стимулювання соціально-економічного розвитку, мають відсталу інфраструктуру, несприятливе життєве середовище та в цілому демонструють ознаки депресивності. Пріоритетним є укладання угод з регіонами з високим та середнім рівнем розвитку, у тому числі через порівняно менший обсяг необхідного фінансування проектів в рамках угоди та можливість залучення місцевого капіталу. Спостерігається переважне спрямування укладених угод на вирішення проблем у сфері житлово-комунального господарства, інженерних мереж і локальної інфраструктури, а також серйозна увага до інфраструктурних проектів національного масштабу [3, с. 11].

Спостерігається різна структура джерел фінансування укладених угод. Різняться частка участі держави, а також пропорції інших двох джерел фінансування угод: частки фінансування з місцевих бюджетів та інших джерел фінансування проектів. Такі структурні пропорції пов'язані і з галузевим спрямуванням проектів, і з наявністю потужного приватного капіталу, що потенційно може залучатися до фінансування проектів у рамках угоди.

За умов укладання угоди щодо регіонального розвитку з Кабінетом Міністрів України передбачається спільне фінансування стратегічних сфер, зокрема житлово-комунальної, освіти, охорони здоров'я, сільського господарства, екологічної політики, малого підприємництва, інвестиційної діяльності, розбудови та модернізації інфраструктури. У цілому, попри значний потенціал угод щодо реалізації проектів на регіональному рівні, вони не стали основним інструментом політики розвитку регіонів, як це визначено Державною стратегією регіонального розвитку.

Стратегії розвитку регіонів можуть передбачати такі джерела фінансування заходів у відповідних сферах:

- малого підприємництва – у межах Комплексної програми розвитку та підтримки малого підприємництва регіону з регіонального бюджету;
- демографічного розвитку – у межах державних програм;
- ринку праці та зайнятості населення – кошти Фонду загальнообов'язкового соціального страхування України на випадок безробіття, кошти підприємств, інвестицій та інші джерела фінансування;
- структурних змін економіки – у межах коштів, передбачених на фінансування державних і регіональних програм розвитку в Державному бюджеті України, місцевих бюджетах, за рахунок власних ресурсів суб'єктів господарювання, залучених коштів та інших джерел фінансування;
- розвитку агропромислового комплексу – за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання регіону, позичкових ресурсів, коштів державного та місцевих бюджетів, а також удосконалення фінансово-кредитного обслуговування шляхом інтеграції банківського, аграрного та промислового потенціалу;
- розвитку інвестиційних процесів – кошти підприємств та організацій регіону, зовнішніх та внутрішніх інвесторів, державного й місцевих бюджетів;
- інноваційної політики – з державного бюджету, ресурсів підприємств;
- розвитку транспортного комплексу – власні кошти підприємств, а також у межах державних та регіональних програм;
- розвитку торгівлі та побутового обслуговування – залучення інвестиційних коштів здійснюється за рахунок приватного капіталу;

- розширення міжнародного співробітництва – за власні кошти підприємств області, а також кошти місцевих бюджетів;
- освіти – з державного та місцевих бюджетів;
- охорони здоров'я – через удосконалення моделі багатоканального фінансування охорони здоров'я шляхом створення економічних умов діяльності фондів, системи бюджетно-страхової медицини; з державного та місцевих бюджетів;
- житлової політики – за рахунок державних і регіональних програм, залучення власних коштів забудовників;
- житлово-комунального господарства – у межах чинних державних і регіональних програм, а також проведення реформування структури управління житлово-комунальним господарством, запровадження альтернативних форм надання комунальних послуг на базі підприємств різних форм власності, запровадження в практику недержавних джерел інвестування;
- розвитку фінансової інфраструктури та фондового ринку – із власних коштів і ресурсів банківськими й небанківськими фінансовими установами, акціонерними товариствами;
- екологічної політики – заходи передбачені регіональними цільовими програмами – кошти державного та місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього середовища та кошти підприємств.

Важливим завданням є розвиток ринку фінансових послуг, формування мережі регіональних фондів підтримки підприємництва, запровадження ефективного кредитно-гарантійного механізму мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва, залучення на прийнятних умовах іноземних кредитних ресурсів для фінансування малих підприємств, а також молодих підприємців-початківців [2].

Джерелами фінансування заходів з реалізації Стратегії за рахунок місцевого бюджету є доходи місцевих бюджетів, що не враховуються під час визначення міжбюджетних трансфертів. Обсяг фінансування заходів, спрямованих на виконання угод щодо регіонального розвитку та програм подолання стану депресивності територій, щороку передбачається у проектах державного та місцевих бюджетів за відповідними програмами. На фінансування усіх програм подолання депресивності територій протягом одного року в державному

бюджеті буде передбачатися сума не менше ніж 0,2 відсотка дохідної частини державного бюджету за відповідний період.

На сьогодні існує суперечність між необхідністю збереження фінансово потужного уряду і розширенням дохідної бази місцевих бюджетів. Українська модель бюджетних відносин характеризується надмірною централізацією фінансових ресурсів. Видатки місцевого самоврядування становлять лише 13 % по відношенню до ВВП, тоді як середній показник по ЄС становить 24 %. Доходи ж місцевих бюджетів взагалі становлять лише 7 % від ВВП. Таким чином, місцеві органи самоврядування мають удвічі більше зобов'язань, аніж ресурсів для їх виконання [4, с. 28]. Зниження значення державних інвестицій як чинника економічного пожвавлення. З метою вивільнення фінансових ресурсів на поточні потреби уряд суттєво зменшив капітальні видатки, обсяг яких в 2009 р. у Зведеному бюджеті України порівняно з попереднім бюджетним періодом зменшився вчетверо – на 30,8 млрд. грн. Як результат, частка капітальних видатків зменшилася до 4,3 % від загального обсягу видатків бюджету, що є критично низьким показником [4, с. 28].

Пріоритетним є формування фінансових джерел на основі державно-приватного партнерства. З кожним новим етапом розвитку регіональної політики дедалі більшої ваги та результативності набували ті напрями й ті окремі проекти, реалізація яких вимагала тісної співпраці з бізнесом. Тобто, сьогодні зрозуміло – ефективне впровадження заходів політики неможливе без діалогу регіональної влади з підприємницьким середовищем. Останнє знайшло втілення у концепції так званого державно-приватного партнерства (ДПП).

Висновки. Для вирішення зазначених проблем необхідно внести зміни до законодавства, що регулює діяльність місцевого самоврядування щодо розмежування повноважень між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і їх фінансово-економічного забезпечення.

Необхідними завданнями реформування бюджетного процесу є: удосконалення механізму сплати місцевих податків і зборів шляхом проведення податкової реформи; зміцнення місцевих бюджетів розвитку; підвищення рівня заінтересованості органів місцевого самоврядування у збільшенні обсягу надходжень до державного бюджету; запровадження програмно-цільового методу

формування та виконання місцевих бюджетів, а також практики середньострокового фінансового планування на місцевому та регіональному рівні; розширення доступу органів місцевого самоврядування на ринок внутрішніх та зовнішніх запозичень. Законодавче врегулювання механізму запозичення, що здійснюється органами місцевого самоврядування.

Для удосконалення відносин та закріплення за різними рівнями органів управління певних функцій та відповідних їм фіскальних інструментів, вирішення проблем місцевих бюджетів в Україні науковою базою може стати теорія фіскального федералізму. В Україні необхідно розробити власні критерії застосування фіскального федералізму, що враховували б як досвід інших країн, так і потреби України виходячи з її особливостей.

Список літератури: 1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р.: затверджена постановою КМУ від 21.07.2006 р. № 1001. 2. Концепція державної регіональної політики: Затверджена Указом Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001. 3. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / за ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2011. – 88 с. 4. Економіка України на шляху від депресії до зростання: джерела, важелі, інструменти. / Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.] – К.: НІСД, 2010. – 96 с. 5. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.

Надійшла до редколегії 20. 10. 2012

УДК 336.14

Бюджетне фінансування державної стратегії регіонального розвитку / Грушицька Г. В. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 56(962). – С. 32–38. – Бібліогр.: 5 назв.

В статье раскрыты основные механизмы реализации государственной политики, которые направлены на обеспечение социально-экономического развития регионов. Выявлены основные причины неэффективности действующих механизмов решения проблем регионов.

Ключевые слова: регион, региональные стратегии, бюджетные программы

In article the basic mechanisms of realization of a state policy which are directed on maintenance of social and economic development of regions are opened. Principal causes of an inefficiency of operating mechanisms of the decision of problems of regions are revealed.

Keywords: region, state regulation, regional strategies, budget programs.

УДК 65.012.7

С. Б. ГУДКОВСЬКИЙ, ст. викладач, НТУ «ХПІ»,
Д. Я. ОСТАПЕНКО, студент, НТУ «ХПІ»

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: СУПЕРЕЧКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена проблемам оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Розглянуто сутність податку на доходи фізичних осіб, існуючі прогалини законодавчої бази. Надано пропозиції з удосконалення порядку розрахунку і сплати податку.

Ключові слова: податок, ставка податку, податкова пільга, загальний оподатковуваний дохід, незалежна професійна діяльність.

© С. Б. Гудковський, Д. Я. Остапенко, 2012